

DOI [https://doi.org/10.58442/2218-7650-2023-23\(52\)-140-153](https://doi.org/10.58442/2218-7650-2023-23(52)-140-153)
УДК 371.39-056.26

Матвєєва Олена Володимирівна,
аспірантка Інституту спеціальної педагогіки
і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.
Київ, Україна.

 <https://orcid.org/0000-0002-3935-897X>
elenamatveeva422@gmail.com

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ НАДАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДОПОМОГИ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИМИ ЦЕНТРАМИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. У статті визначено основні напрями надання професійної допомоги батькам дітей з особливими освітніми потребами фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів. Під час дослідження встановлено, що ефективність організації надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг залежить від взаємодії інклюзивно-ресурсного центру, групи психолого-педагогічного супроводу дитини та батьків. З'ясовано, що психолого-педагогічний супровід – це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку дитини, передбачена індивідуальною програмою розвитку. Сформульовано основні завдання інклюзивно-ресурсних центрів та основні аспекти надання професійної допомоги батькам дітей з особливими освітніми потребами. Визначено ключові аспекти та напрями надання професійної допомоги батькам дітей з особливими освітніми потребами фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів. З метою визначення рівня реалізації освітніх послуг в інклюзивно-ресурсних центрах під час дослідження було розроблено та апробовано опитувальник для батьків дітей з особливими освітніми потребами щодо якості послуг, що надаються фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів України. Проаналізовано реалії та перспективи розвитку та удосконалення системи надання професійної допомоги батькам дітей з особливими освітніми потребами. Розроблений автором опитувальник допоміг визначити ключові проблеми та недоліки надання такої допомоги фахівцями. Результати дослідження показали основні психолого-педагогічні умови надання професійної допомоги батькам, а також сприяють розробленню ефективних експериментальних методик щодо діагностики існуючих механізмів надання професійної допомоги в

інклюзивно-ресурсному центрі, що також можуть бути використані фахівцями спеціальних закладів освіти. Автор зазначає, що результати дослідження можуть бути корисними при підготовці та перепідготовці педагогічних кадрів, а також під час провадження нових теоретичних та експериментальних досліджень.

Ключові слова: анкетування; професійна допомога; інклюзивно-ресурсний центр (ІРЦ); батьки; діти з особливими освітніми потребами.

ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Сьогодні пріоритетним у теорії і практиці освіти стає впровадження компетентнісного, особистісно орієнтованого й інклюзивного підходів у процес виховання і навчання дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Діти з особливими освітніми потребами все більше визнаються потенційними активними членами суспільства за умови надання їм необхідної сервісної підтримки, а також професійної допомоги батькам дітей з ООП. Реалізація цих аспектів є важливою умовою успішності інклюзивної форми освіти в діяльності інклюзивно-ресурсних центрів. Вони постають спільним майданчиком для дітей, батьків, установ, педагогів і органів влади для забезпечення і практикування інклюзивного навчання.

Впровадження міжнародних стандартів надання професійної допомоги дітям з особливими освітніми потребами, визнання прогресивної соціальної моделі інвалідності, в якій обмеження розглядаються як наслідок дискримінації з боку суспільства, а не як стан людини (наприклад, глухота не виступає як порушення, а натомість як можливість отримати доступ до унікальної культури та мови, започаткування мережі таких установ для нашої країни як Інклюзивно-ресурсні центри (ІРЦ), а отже, виконання функцій, покладених на них на сучасних концептуальних засадах, зумовлюють необхідність розробки механізмів проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини та забезпечення системи кваліфікованого супроводу. Слід зазначити, що інклюзивно-ресурсні центри в Україні за даними Міністерства розпочали свою роботу у 2018 році. освіти і культури України станом на листопад 2019 року кількість зареєстрованих центрів становила 603, а до кінця 2020 року відкрито ще 96.

Сучасний період – це час становлення діяльності ІРЦ, який розглядається як перша ланка на шляху навчання дитини з особливими освітніми потребами. Існує нормативна база, на яку варто спиратися,

розроблені теоретичні та організаційні основи, доступні іноземні джерела, водночас недостатньо практики, є дискусійні питання, які потребують досвіду. Перш за все, фахівцям ІРЦ необхідно отримати нові знання, відпрацювати алгоритми, протоколи та технології вирішення завдань на кожному етапі супроводу дитини, які є певною інновацією та потребують відповідного погодження. Тому виникає необхідність проведення емпіричних досліджень, узагальнення отриманих результатів, а також розробки тих складових діяльності ІРЦ, дефіцит яких негативно впливає на весь процес забезпечення.

Одним із сучасних принципів реабілітації є орієнтація спеціалістів на допомогу сім'ї, широке залучення батьків до роботи з дітьми та підвищення відповідальності батьків за реабілітацію та навчання дітей, адже батьки є основними замовниками освітніх послуг; їм надається право вибору освітнього закладу для своєї дитини, відповідно вони повинні бути готові зробити правильний вибір і усвідомлювати свою роль у процесі навчання дитини; батьки повинні бути максимально залучені до освітнього процесу.

Станом на 30 травня 2022 року послуги з комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку та супроводу продовжують надавати 568 інклюзивно-ресурсних центрів України.

До повномасштабної війни мережа налічувала 667 ІРЦ, наразі 99 центрів розташовані в зонах бойових дій, на тимчасово окупованих територіях, зруйнованих або пошкоджених внаслідок російської агресії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Т. Ілляшенко та Т. Жук [2] досліджували актуальні питання психологічної допомоги батькам, які виховують дітей з порушеннями розвитку. Н. Заєркова та А. Трейтяк [3], на основі своїх досліджень розробили поради для фахівців інклюзивно-ресурсних центрів «Інклюзія від А до Я». Основи підготовки фахівця зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі вивчала О. Мартинчук [6]. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів досліджували ряд вчених, а саме: М. Порошенко, А. Колупаєва, М. Ярошук, О. Таранченко, Е. Данілавічюте та ін. [8]. Дослідженням психологічного супроводу дітей з особливими потребами та їхніх родин в умовах кризових викликів займалась Л. Прохоренко [9], [10], Т. Скрипник [11], [12], О. Мартинчук, Г. Супрун у своїх працях розкривають особливості партнерства між фахівцями закладу освіти та батьками дитини з особливими освітніми потребами.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті полягає у визначенні ключових аспектів та напрямів надання професійної допомоги батькам дітей з ООП фахівцями ІРЦ. З метою у ході дослідження.

Відповідно до зазначеної мети у статті поставлено такі **завдання**: визначення рівня надання освітніх послуг в ІРЦ, зокрема, розробити та апробувати опитувальник для батьків дітей з ООП щодо якісного надання послуг фахівцями ІРЦ.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

Від взаємодії інклюзивно-ресурсного центру та команди психолого-педагогічного супроводу дитини залежить ефективність організації надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг. Психолого-педагогічний супровід є комплексною системою заходів з організації освітнього процесу та розвитку дитини, передбачених індивідуальною програмою розвитку.

Основними завданнями ІРЦ визначено:

1. Проведення комплексної оцінки з метою визначення особливих освітніх потреб дитини, в тому числі коефіцієнта інтелекту дитини (проводять практичні психологи), розроблення рекомендацій щодо освітньої програми, надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг відповідно до можливостей дитини.

2. Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами, які навчаються у закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти та інших закладах освіти, і тим, хто не відвідує заклади освіти і не отримує належної допомоги.

3. Ведення обліку дітей, які пройшли комплексне оцінювання та перебувають на обліку в інклюзивно-ресурсному центрі, за згодою батьків (одного з батьків) або законних представників на обробку персональних даних малолітньої дитини.

4. Ведення реєстру закладів освіти, а також реєстру спеціалістів, які за їх згодою надають психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги дітям з особливими освітніми потребами.

5. Надання консультацій та взаємодія з педагогічними працівниками закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти та інших закладів освіти, що забезпечують здобуття

загальної середньої освіти з питань організації інклюзивного навчання.

6. Надання методичної допомоги педагогічним працівникам закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти та інших закладів освіти, батькам або законним представникам дітей з особливими освітніми потребами щодо особливостей організації надання психолого-педагогічних та корекційно-розвивальних послуг таким дітям.

7. Надання фахової допомоги батькам або законним представникам дітей з особливими освітніми потребами щодо мережі закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти, інших закладів освіти та зарахування до цих закладів, проведення бесід з батькам (законним представникам) дітей з особливими освітніми потребами у формуванні позитивної мотивації щодо розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

8. Моніторинг динаміки розвитку дітей з особливими потребами через взаємодію з батьками (законними представниками) та закладами освіти, в яких вони навчаються.

9. Організація інформаційно-просвітницької діяльності шляхом проведення конференцій, семінарів, засідань за круглим столом, тренінгів, майстер-класів з питань надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами.

10. Взаємодія з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, закладами освіти, закладами охорони здоров'я, установами соціального захисту населення, службами у справах дітей, громадськими організаціями щодо надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами, починаючи з раннього віку при необхідності із залученням відповідних спеціалістів.

11. Підготовка звітної інформації про результати діяльності інклюзивно-ресурсного центру для засновника, відповідного структурного підрозділу з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів органів управління освітою, а також аналітичної інформації для відповідного центру підтримки інклюзивної освіти.

Як засвідчує практика, готовність психолого-педагогічних фахівців до роботи в інклюзивному освітньому середовищі є вкрай недостатньою.

Навчання та розвиток дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища це сучасна технологія, альтернатива аудиторній системі навчання, що використовує педагогіку стосунків, а не вимог; її пріоритети: соціальна адаптація дитини на кожному віковому етапі розвитку; природність навчальних завдань,

методів, прийомів як можливостей дитини, і загальна логіка розвитку; розвиток інформаційної культури, комунікаційної компетенції, вміння взаємодіяти з іншими людьми; створення безбар'єрності освітнє середовище не тільки фізичне, а й психологічне. З метою повноцінної соціальної адаптації дитини з особливими освітніми потребами, на нашу думку, вкрай важливим є співпраця фахівців ІРЦ з батьками, а також надання їм професійної допомоги.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Для проведення дослідження автором використовувались теоретичні методи, а саме: дедуктивний (аксіоматичний і гіпотетико-дедуктивний) – для системного опису явища, що досліджується; емпіричні: опитування, аналіз результатів опитування.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESULTS OF THE RESEARCH

У наш час, коли самі вчителі змушені вирішувати, крім освітніх питань, ще й завдання власної безпеки та психоемоційного стану, можливостей для навчання дітей з особливими потребами стало менше. А систематичне навчання та доступ до корекційних занять, спілкування із вчителями викликає у батьків додатковий стрес.

Проте ми часто не помічаємо, що корекційна складова індивідуальної роботи з дітьми з ООП переоцінюється. За спостереженнями фахівців, вона не має такого суттєвого впливу, як багато звичайних рутинних справ, що можуть стати для дитини навчальними: навички господарювання та самостійність; соціальний розвиток; ігри, уподобання, хобі. Для всього цього не потрібні окремі педагоги, достатньо залученості батьків. Натомість результат від перенесення акценту з академічних досягнень на побутові є платформою для розвитку навичок для життєвої адаптації.

Тому супровід дитини з ООП базується на щоденній рутині та розпорядку дня. Тому важливо надавати професійну допомогу батькам дітей з ООП.

Батьки можуть за допомогою чек-листів, анкет чи тестів визначити основні напрями надання професійної допомоги батькам дітей з ООП. Також можна звернутися до рекомендацій фахівців щодо того, які навички потрібно вже сформувати у дитини відповідно до віку. У ході нашого дослідження з метою визначення рівня надання освітніх послуг в ІРЦ і для подальшого його удосконалення нами розроблено опитувальник для батьків дітей з ООП щодо якісного надання послуг фахівцями ІРЦ. В

результаті проведеного опитування отримано результати, що вказують на сильні та слабкі сторони роботи ІРЦ, а саме на позитивні сторони та недоліки надання професійної допомоги батькам дітей з ООП.

Опитувальник складався із 17 запитань закритої та відкритої форм. У опитування взяли участь 64 респонденти із різних регіонів України. Пропонуємо розглянути результати проведеного опитування.

Важливим питанням постало надання спеціалістами ІРЦ повноцінної допомоги батькам. 54,7% респондентів відповіли «ні», відповідно 45,3% – «так» (див. рис. 1).

На питання наскільки зрозуміло фахівці ІРЦ пояснюють батькам дітей з ООП нозологію дитини (див. рис. 2) ми отримали більш динамічні та різносторонні відповіді. 43,8% респондентів відзначили, що інформацію щодо нозології дитини вони отримують в повній мірі, 40,6% - не отримують пояснень щодо стану дитини, 15,6% розподілились між такими варіантами відповідей: «не завжди», «50%», «хотілося б отримати більш детальну інформацію», «загальні фрази», «фахівці давали інший висновок», «скорочення штату стало перешкодою для отримання відповідної інформації», «частково пояснюють», «отримали інформацію від лікаря», «не маючи медичної освіти, дозволяють собі заперечувати діагноз спеціалістів, ставити свої діагнози (правда лише в усній формі)».

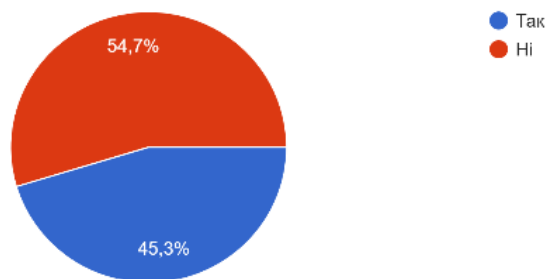


Рис. 1 Повноцінна допомога фахівців ІРЦ батькам дітей з ООП

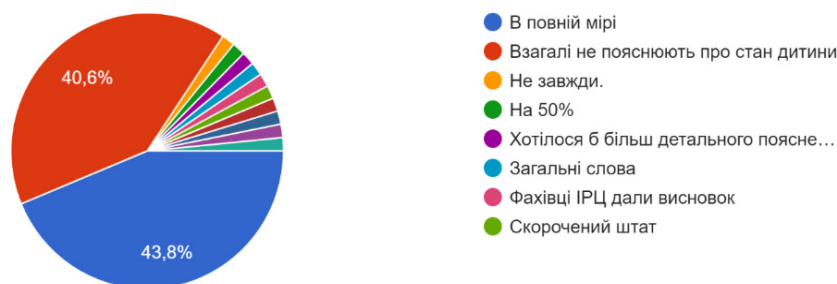


Рис. 2 Якість консультації щодо нозології дитини з ООП

У відповідях на запитання чи допомагають фахівці ІРЦ батькам у стабілізації їхнього емоційного стану (див. рис. 3) 57,8% респондентів зазначили, що фахівці ІРЦ не надають їм консультацій щодо стабілізації чи покращення їхнього власного емоційного стану, 20,3% схвально оцінили роботу працівників ІРЦ щодо досліджуваного питання, 18,8% респондентів іноді отримують психологічну підтримку у вихованні своїх дітей з ООП.

У ході дослідження було визначено, що батьки дітей з ООП потребують проходження спеціальних курсів для батьків дитини з ООП на базі ІРЦ. Опитувальник містив питання чи проходили батьки дітей з ООП відповідні курси щодо отримання навичок, що необхідні для виховання дітей з ООП (див. рис. 4). Відповідно 87,5% респондентів зазначили, що вони не проходили такі курси.

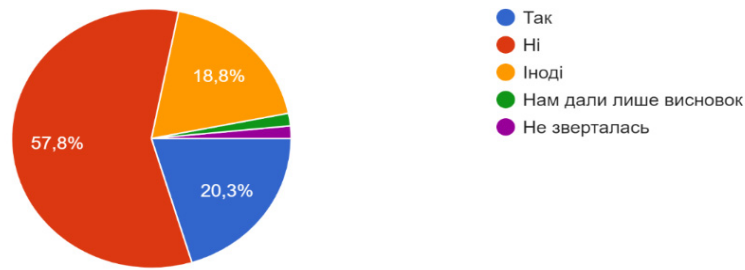


Рис. 3 Допомога батькам дітей з ООП щодо стабілізації їхнього емоційного стану



Рис. 4 Відвідування курсів для батьків дітей з ООП

За результатами дослідження рекомендуємо визначено деякі шляхи виправлення недоліків у співпраці з батьками дітей з ООП, а саме:

- Встановлення ефективних відносин. Запорукою хороших стосунків між ІРЦ і родиною є повага, некритичне ставлення та співчуття. Фахівці ІРЦ говорять на теми, про які родина не наважується говорити. Наприклад, багато батьків «особливих» дітей спочатку приховують свій

гнів, образу і відчай. Коли вони бачать, що фахівець, який з ними працює, розуміє їхні почуття, вони охоче до нього звертаються.

- Некритичне ставлення. Фахівці ІРЦ позитивно та відкрито ставляться до батьків дітей з ООП, незалежно від їхніх людських якостей. Спеціаліст ІРЦ не дає оцінок, не критикує батьків, а делікатно, без будь-якого тиску спонукає сім'ю приймати власні рішення щодо освітнього шляху дитини. Якщо фахівець ІРЦ не схвалює дії батьків щодо дитини, це може викликати відчуження та опір з їхнього боку.

- Співчуття та мотивація батьків. Фахівці ІРЦ враховують сімейні обставини, співчують сім'ям і доречно демонструють це під час спілкування, водночас мотивуючи позитивний розвиток дитини.

- Комунікативні навички. Для цього можна використовувати такі методи:
 - використовувати активне слухання. Спеціаліст ІРЦ уважно вислуховує членів родини, поважає їх точку зору та пропонує допомогу. Завдяки такому підходу можна зрозуміти, як члени сім'ї бачать себе, своїх дітей і ситуацію;

- поставити питання. Спеціаліст ІРЦ заохочує батьків до розмови, розпитує їх, уточнює незрозумілі моменти. Наприклад, питання «Які труднощі відчуває ваша дитина?» або «Що любить ваша дитина?» батьки заохочуються до розмови.

- реагувати на почуте і уточнювати незрозуміле;

- підходити до проблем з різних точок зору. Спеціаліст ІРЦ пропонує батькам поглянути на ситуації з різних сторін і розглянути різні шляхи вирішення проблем.

- Ефективні стратегії спілкування. Сім'ї часто надто турбуються про успіхи своїх дітей. Для цього фахівці використовують такі стратегії спілкування з батьками як бесіди на початку/кінці надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг. Спеціаліст ІРЦ є важливим джерелом інформації для сімей, тому він відкрито розповідає про проблеми дітей, а також навчає батьків працювати та спілкуватися з дітьми.

Вважаємо за доцільне проводити тренінги, майстер-класи, консультації для батьків як очно, так і дистанційно.

Основні форми онлайн-спілкування з батьками під час війни: електронна пошта, анкети, соціальні мережі, мобільні додатки типу Viber, закриті групи, спільноти, чати, де обговорюються теми, завдання, проблеми, інформація. Сім'ї дітей повинні бути поінформованими про заняття, що проходять в ІРЦ; новинки, оголошення, цікаві матеріали для роботи вдома, статті про розвиток дитини.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

При проведенні психо-корекційних заходів сім'я розуміється як природне адаптивне розвиваюче середовище, необхідний рівень гармонійних взаємин в якій забезпечується батьками дитини з ООП (або особами що їх замінюють).

Виховною вважається домашня атмосфера, що завдяки позитивному впливу рідних на дитину з проблемами розвитку, гармонійному впливу розвиває дитину, формує позитивні моральні якості, добре ставлення до світу.

Кожна родина, яка виховує дитину з ООП, має право на комплексну професійну допомогу. Необхідність надання особливої допомоги сім'ям, які виховують дітей з ООП, обумовлена наявністю величезної кількості різноманітних проблем, з якими ці сім'ї стикаються щодня.

У ході проведеного дослідження проаналізовано роботу ІРЦ України з надання професійної допомоги батькам дітей з особливими потребами. Результати показали, що батьки дітей з ООП частково задоволені якістю послуг, що надають фахівці ІРЦ. Деякі напрями роботи ІРЦ потребують суттєвого вдосконалення та оновлення.

Перспективи подальших досліджень. Практичне використання результатів досліджень сприятиме виокремленню психолого-педагогічних умов надання професійної допомоги батькам, а також розробленню експериментальних методик щодо діагностики існуючих механізмів надання професійної допомоги в ІРЦ, що можуть бути використані практичними працівниками ІРЦ.

Результати дослідження можуть бути корисними при підготовці та перепідготовці педагогічних кадрів, а також під час провадження нових теоретичних та експериментальних досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] О. Бабяк, «Проблема емоційного інтелекту в психологічній науці», *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*, № 16, с. 29–43, 2020. ISSN 2313-4011
- [2] Т. Ілляшенко, Т. Жук, «Актуальні питання психологічної допомоги батькам, які виховують дітей з порушеннями розвитку», *Актуальні проблеми психології*, № 21(11), с. 152-173, 2020. ISSN 2072-4772
- [3] Н. Заєркова, А. Трейтяк, *Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для фахівців інклюзивно-ресурсних центрів*. Київ, Україна: Київ. ун-т імені

- Бориса Грінченка., 2021. [Електронний ресурс].
Доступно: <https://is.gd/9csi7S> Дата звернення:Січ. 02, 2023.
- [4] Кабінет Міністрів України. (2018, Серп. 22). *Постанова № 617, «Деякі питання створення ресурсних центрів підтримки інклюзивної освіти та інклюзивно-ресурсних центрів».* [Електронний ресурс].
Доступно: <https://is.gd/JVvIMB>
- [5] О. Мартинчук, *Підготовка фахівця зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі.* Київ, Україна: Вид-во «Центр учбової літератури», 2018.
- [6] О. Мартинчук, «Концепція підготовки майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі», *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*, № 1(15), с. 49–53, 2018. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://is.gd/6bnDVS>
Дата звернення:Січ. 02, 2023.
- [7] О. Полякова, *Інклюзивний ресурсний центр: досвід проекту.* Київ, Україна: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди». 2015.
- [8] *Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів;* М. А. Порошенко та ін., Ред. Київ, Україна, 2018. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://is.gd/raw1aP> Дата звернення:Січ. 02, 2023.
- [9] Л. Прохоренко, Психологічний супровід дітей з особливими потребами та їхніх родин в умовах кризових викликів. *Вісник НАПН України*, т. 3, № 1, 2021. [Електронний ресурс].
Доступно: <https://is.gd/Q2KGj7> <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-13-7> Дата звернення:Січ. 02, 2023.
- [10] Л. Прохоренко, Н. Ярмола, О. Набоченко, Е. Данілавічюте та ін., *Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі.* 2021. [Електронний ресурс].
Доступно: <https://is.gd/ggqmfX> Дата звернення:Січ. 02, 2023.
- [11] Т. Скрипник, Т. Куценко, *Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі.* Київ, Україна: Київ. ун-т імені Бориса Грінченка. 2022. [Електронний ресурс].
Доступно: <https://is.gd/EYc8Bx> Дата звернення:Січ. 02, 2023.
- [12] Т. Скрипник, О. Мартинчук, Г. Супрун, Р. Криваковська, «Особливості партнерства між фахівцями закладу освіти та батьками дитини з особливими освітніми потребами», *Наукові перспективи*, № 6(24),

с. 514–526, 2022.

- [13] О. Чеботарьова, С. Кривошея, Формування соціальних та життєвих компетентностей у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку як основи гармонійного розвитку особистості. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*, № (17), с. 324–332, 2021.
- [14] С. Шевченко, «Організація інклюзивного навчання для дітей з особливими потребами в добу незалежності України (2011–2017 рр.)», *Освітні обрії*, вип. 1(52), с. 38–43, 2021.

KEY ASPECTS OF PROFESSIONAL ASSISTANCE PROVIDED BY INCLUSIVE-RESOURCE CENTERS: REALITIES AND PROSPECTS

Olena Matvieieva,

postgraduate student, of Mykola Yarmachenko Institute
of Special Education and Psychology.
Kyiv, Ukraine.

 <https://orcid.org/0000-0002-3935-897X>
elenamatveeva422@gmail.com

Abstract. The article deals with the key directions of providing professional assistance to parents of children with special education needs by specialists of inclusive resource centers. During the research it was determined that the effectiveness of the organization of the provision of psychological and pedagogical, correctional and developed services depends on the interaction of an inclusive resource center and a team of psychological and pedagogical support for the child. It was found that psychological and pedagogical support is a complex system of measures to organize the education process and development of the child, provided for by the individual development program. The article formulates the main tasks of inclusive resource centers and key aspects of providing professional assistance to parents of children with special education needs. The purpose of the research is to identify key aspects and areas of professional assistance to parents of children with special education needs by specialists of the inclusive resource center. In order to determine the level of provision of education services in the inclusive resource center, the research developed and tested a questionnaire for parents of children with special education needs in the quality provision of services by specialists of the inclusive resource center. On the basis of the author's research, the realities and prospects of development and improvement of

the system of providing professional assistance to parents of children with special education needs have been analyzed. The questionnaire developed by the author helped to identify key problems and shortcomings in the provision of such assistance by specialists. The results of the research showed the main psychological and pedagogical conditions of providing professional assistance to parents, and also contribute to the development of effective experimental methods of diagnosis of existing mechanisms of professional assistance in inclusive the resource centre which can also be used by specialists of special education institutions. The author notes that the results of the research may be useful in the training and retraining of teachers, as well as in the conduct of new theoretical and experimental research.

Keywords: survey; professional assistance; inclusive resource center (IRC); parents; children with special education needs.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] O. Babiak, «Problema emotsiinoho intelektu v psykholohichnii nautsi», *Osvita osib z osoblyvymy potrebamy: shliakhy rozbudovy*, № 16, s. 29–43, 2020. ISSN 2313-4011
- [2] T. Illiashenko, T. Zhuk, «Aktualni pytannia psykholohichnoi dopomohy batkam, yaki vykhovuiut ditei z porushenniamy rozvytku», *Aktualni problemy psykholohii*, № 21(11), s. 152-173, 2020. ISSN 2072-4772
- [3] N. Zaierkova, A. Treitiak, *Inklyuzyvna osvita vid A do Ya: poradnyk dlia fakhivtsiv inklyuzyvno-resursnykh tsestriv*. Kyiv, Ukraina: Kyiv. un-t imeni Borysa Hrinchenka., 2021. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/9csi7S> Data zvernennia: Sich. 02, 2023.
- [4] Kabinet Ministriv Ukrainy. (2018, Serp. 22). *Postanova № 617, «Deiaki pytannia stvorennia resursnykh tsestriv pidtrymky inklyuzyvnoi osvity ta inklyuzyvno-resursnykh tsestriv»*. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/IVvIMB>
- [5] O. Martynchuk, *Pidhotovka fakhivtsia zi spetsialnoi osvity do profesiinoi diialnosti v inklyuzyvnomu osvitnomu seredovyshchi*. Kyiv, Ukraina: Vydvo «Tsentri uchbovoi literatury», 2018.
- [6] O. Martynchuk, «Kontseptsiia pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv u haluzi spetsialnoi osvity do profesiinoi diialnosti v inklyuzyvnomu osvitnomu seredovyshchi», *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina»*, № 1(15), s. 49–53, 2018. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/6bnDVS> Data

zvernennia:Sich. 02, 2023.

- [7] O. Poliakova, *Inkluzyvnyi resursnyi tsentr: dosvid proektu*. Kyiv, Ukraina: TOV «Vydavnychi dim «Pleiady». 2015.
- [8] *Orhanizatsiino-metodychni zasady diialnosti inkluzyvno-resursnykh tsentriv*; M. A. Poroshenko ta in., Red. Kyiv, Ukraina, 2018. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/raw1aP> Data zvernennia:Sich. 02, 2023.
- [9] L. Prokhorenko, *Psykhologichnyi suprovid ditei z osoblyvymy potrebamy ta yikhnikh rodyn v umovakh kryzovykh vyklykiv*. Visnyk NAPN Ukrainy, t. 3, № 1, 2021. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/Q2KGj7>
<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-13-7> Data zvernennia:Sich. 02, 2023.
- [10] L. Prokhorenko, N. Yarmola, O. Nabochenko, E. Danilavichiutie ta in., *Metodychni rekomendatsii dlia inkluzyvno-resursnykh tsentriv shchodo vyznachennia katehorii (typolohii) osvितnikh trudnoshchiv u osib z OOP ta rivniv pidtrymky v osvitnomu protsesi*. 2021. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/ggqmfX> Data zvernennia:Sich. 02, 2023.
- [11] T. Skrypnyk, T. Kutsenko, *Tekhnolohii psykhologo-pedahohichnoho suprodu ditei z autyzmom v osvitnomu prostori*. Kyiv, Ukraina: Kyiv. un-t imeni Borysa Hrinchenka. 2022. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/EYc8Bx> Data zvernennia:Sich. 02, 2023.
- [12] T. Skrypnyk, O. Martynchuk, H. Suprun, R. Kryvakovska, «Osoblyvosti partnerstva mizh fakhivtsiamy zakladu osvity ta batkamy dytyny z osoblyvymy osvitnimy potrebamy», *Naukovi perspektyvy*, № 6(24), s. 514–526, 2022.
- [13] O. Chebotarova, S. Kryvosheia, *Formuvannia sotsialnykh ta zhyttievnykh kompetentnosti u ditei z porushenniamy intelektualnoho rozvytku yak osnovy harmoniinoho rozvytku osobystosti. Osvita osib z osoblyvymy potrebamy: shliakhy rozbudovy*, № (17), s. 324–332, 2021.
- [14] S. Shevchenko, «Orhanizatsiia inkluzyvnoho navchannia dlia ditei z osoblyvymy potrebamy v dobu nezalezhnosti Ukrainy (2011–2017 rr.)», *Osvitni obrii*, vyp. 1(52), s. 38–43, 2021.

Стаття надійшла до редакції
03 січня 2023 року